

Verhalen van vluchtelingen als kunst in het Stedelijk

Ruth van Remy Jungerman: paraplu's die in Suriname op een graf zijn achtergelaten © Kees Keijer

Verhalen over migratie komen in meerdere exposities aan bod. Het Stedelijk benut het thema voor een nieuwe blik op de collectie.

DOOR: KEES KEIJER 24 SEPTEMBER 2017, 12:00

Gil & Moti is een kunstenaarspaar uit Israël, sinds 1998 woonachtig in Rotterdam. In hun werk onderzoeken ze sociale normen, identiteit en politieke en maatschappelijke thema's. Ze beschouwen hun leven als een sociale sculptuur. Kunstencentrum Nieuw Dakota presenteert nu een samenwerkingsproject van Gil & Moti met Mosab Anzo, een Syrische vluchteling die eind 2014 in Nederland aankwam.

Bij Nieuw Dakota hangt een aantal grote, abstracte schilderijen van Anzo. En er is een video waarin hij samen met Gil & Moti is te zien. Hij vraagt aan een conservator van het Cobra Museum waarom Cobra maar drie jaar bestond.

Nieuw Dakota is niet de enige tentoonstellingsplek waar nu verhalen van vluchtelingen worden verteld. Beelden van overvolle rubberbootjes en uitgeputte mensen achter prikkeldraad zijn er al genoeg. De kunstinstellingen zoeken het duidelijk in achtergrondverhalen. Museum Amsterdam Noord houdt het onderwerp migratie vrij luchtig. De presentatie bevat statistieken, video's, boeken en veel verhalen ('In de tuin bij zijn zwager in Soesterberg leerde Ali Dag fietsen').

Van opmerking tot marteling

De vluchtelingenproblematiek wordt op een heftiger manier aan de orde gesteld in het Stedelijk Museum. De Colombiaanse kunstenaar Carlos Motta heeft videoportretten opgenomen van elf lhbt-vluchtelingen. Ze vertellen over de homofobie en transfobie in hun land van herkomst, die varieert van denigrerende opmerkingen tot martelingen, over hun vlucht naar Nederland en hoe ze hier opnieuw werden gediscrimineerd. Het zijn soms gruwelijke verhalen, die helaas op een schoolmeesterachtige manier worden aangevuld met historische voorwerpen uit het Rijksmuseum, Tropenmuseum en Amsterdam Museum.

Voor het thema migratie werd relatief veel documentairefotografie geselecteerd. Elders pakt het Stedelijk het onderwerp breder op. Af en toe gaat het over vluchtelingen, maar het thema wordt in de bredere context van migratie geplaatst. Ik Ben Een Geboren Buitenlander is een eerste poging om de collectie van het museum op een nieuwe manier te presenteren.

In de kelder onder de badkuip zijn vanaf december de hoogtepunten uit de collectie te zien. Dit gedeelte gaat Stedelijk Base heten. Ik Ben Een Geboren Buitenlander is te zien op de begane grond van de oudbouw. Onder de noemer Stedelijk Turns zullen hier tentoonstellingen worden gemaakt die de collectie moeten herijken; geen presentatie op basis van stijl of chronologie, maar een thematische aanpak om nieuwe verbanden tussen kunstwerken te tonen.

Voor het thema migratie werd relatief veel documentairefotografie geselecteerd. Zo begint de tentoonstelling met foto's die Ad van Denderen omstreeks 2000 maakte. Voor zijn boek Go No Go bezocht Van Denderen de grenzen van Europa. Hij fotografeerde Afrikaanse vluchtelingen die zojuist de Straat van Gibraltar waren

overgestoken en Koerdische en Afghaanse vluchtelingen in een Zuid-Frans kamp.

Dubbelzinnig

Ook hangen er foto's van Barbara Visser, die met *Le Monde Appartient à Ceux Qui Se Lèvent Tôt* ('de wereld behoort hen die vroeg opstaan') een dubbelzinnige boodschap verspreidt. Op het eerste gezicht lijken het opnames van een aangespoelde vluchteling, maar vanuit een andere hoek lijkt het meer een zorgvuldig geregisseerde opnamesessie voor een glossy advertentie.

Er zijn veel bekende werken te zien, zoals de serie *Young Men* van Marlene Dumas, of Rineke Dijkstra's indringende serie foto's van Almerisa, die sinds 1994 voor Dijkstra poseert.

Remy Jungerman maakte een installatie waarin herinneringen aan zijn jeugd in Suriname een rol spelen. Jungerman gebruikt het platgetreden pad als metafoor voor iemand die op zoek gaat naar een nieuw leven. In de installatie *Ruth* komen die twee samen met paraplu's, die zijn achtergelaten op een graf, als bescherming tegen regen én als spirituele bescherming.

100 Jaar Immigranten in Noord. T/m 1/2 2018, Museum Amsterdam Noord; Home Is Where You Fit. T/m 8/10, Nieuw Dakota; Ik Ben Een Geboren Buitenlander. T/m 3/6 2018, Stedelijk Museum.